

LITERATURA

“Sobrevivim amb identitat pròpia perquè al segle XIX no desapareixem”

Poques vegades el tòpic troba una aplicació tan evident: Pilar Rahola i Martínez (Barcelona, 1958), polemista, comentarista i escriptora, no necessita gaire presentació. El seu darrer llibre, *Mariona* (RBA, 2014), una immersió en el segle XIX a Catalunya a través d'un personatge femení rodó i entrañable, ha esdevingut un èxit rotund.

—**Mariona narra uns fets històrics a través d'un personatge anònim. A la manera de Benito Pérez Galdós, ha dit vostè en alguna entrevista.**

—La fascinació pel segle XIX em ve de la lectura d'alguns de *Los episodios nacionales*. Em fascinaven perquè em van descobrir un segle que m'era molt desconegut. El coneixia una mica però des d'una mirada espanyola, no tenia una mirada catalana del segle. Iestic convençuda de la idea de l'Albert Sánchez Pinyol, que els historiadors fan la història, i la fan molt bé, però els escriptors fan el relat. Uns relats que ajudin a crear un univers simbòlic. I el personatge de Mariona no és tant *galdonià* com *rodedià*. A mi em fascinen molt els personatges petits que creixen. I hi havia la idea d'explicar un segle complex que devia ser brutal de viure, a través de la mirada d'algú que no ho podia entendre perquè és humil i no sap ni llegir ni escriure i que dedica la vida a tenir fills i a no permetre que l'enredin gaire. Una dona que el segle devora i fa créixer.

—**Francesc Puigpelat, que ha tret una novel·la sobre el general Prim, em deia també que no hi ha un relat català del XIX.**

—Exactament, no hi és, quan es tracta d'un segle políticament molt rellevant però molt desconegut. Crec que fins i tot ha estat un segle menyspreat pel catalanisme i el sobiranisme, quan és la base absoluta de la supervivència: sobrevivim amb identitat pròpia i amb voluntat de ser perquè en el XIX no desapareixem. És un segle clau però no tenim un relat literari. Ens toca tenir una mirada pròpia i espero que el XIX tingui moltes novel·les més. Tenia la voluntat de crear un personatge literari però també un compromís per crear una mirada pròpia sobre els fets.

—**El personatge de Mariona evoluciona d'un cert candor a tenir consciència ideològica. S'ha pres alguna llicència?**

—No, no, no. Malgrat que és evident que m'apropo al passat per tractar d'explicar el present, no m'he pres cap llicència de tipus ideològic o polític. He estat més de dos anys capbussada en la lectura històrica del XIX. I d'aquest coneixement extrec la

Pilar Rahola, autora de Mariona, una de les novel·les en català més llegides del moment.

convicció que els personatges més importants del XIX són *mariones*, gent humil que, davant d'una opressió brutal —més de caire social que ideològic— i davant de les lleves, que s'emporten els fills a la guerra i moren, es revolta. I pren consciència. I crec que la consciència de revolta és anterior a les idees que les avalen. I, a més a més, és un segle molt femení. Per bé que les dones no escriuen la història, sí que es revoltent contra la història. Per exemple, la gran manifestació que es produeix a Sants, en què assalten l'ajuntament i cremen les llistes dels quintos, la fan 2.000 dones que vénen de l'Espanya Industrial. És una revolta molt de *mariones*. El segle XIX és d'elles.

—**El to és important. Mariona té una barreja de tendresa, pel personatge principal, i de fets molt dramàtics, de pèrdues personals i col·lectives. Li va costar molt trobar-lo?**

—No. Encara que m'interessi molt explicar un moment històric, el que em preocupa és que els personatges siguin de veritat. I Mariona és un personatge absolutament creïble. Com viuria aquells fets un personatge com ella? Primer, amb llunyania: ui, ui, no ens fem en embolics, com va passar amb la generació del franquisme. Per això l'àvia de Mariona té més consciència, perquè encara no és una dona derrotada...

—**Sobre això volia preguntar-li, sobre el contrast entre la mare, una dona alienada, i l'àvia, molt més combativa i conscient.**

—Vaig fer el símil, i crec que no m'equivoco, amb la generació del franquisme: els avis havien viscut la república i tenien un esperit de revolta més gran. En canvi els fills, que neixen el 40 i el 50, són la generació derrotada i la que ens diu a nosaltres, que som els fills, que no ens fem en embolics. La Mariona és la gent de la meua generació que, lentament, pren consciència.

—**El barri de Gràcia és un personatge més de la novel·la.**

—Sí, perquè em fascinava saber com es devia viure allò fora de la Barcelona intramuralles. I perquè havia d'acabar el llibre amb la revolta i la gran matança de Gràcia del 1870. La Setmana Tràgica de Barcelona, l'última gran revolta contra les lleves, no es pot entendre sense les revoltes anteriors.

Xavier Aliaga